

Geir Winje

KRL – et fag vi kan leve med?

KRL (Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap) ble innført som et nytt fag i grunnskolen med den nye læreplanen i 1997. Det erstattet de tidligere fagene kristendoms-kunnskap og livssynskunnskap. Umiddelbart kom protestene, noe som har ført til flere revisjoner i dette faget enn i andre fag. Den siste versjonen er helt ny, og gjelder fra innværende skoleår – ett år før de andre fagene skal fornyes i det såkalte Kunnskapsløftet. Den kan – sammen med artikler og annen informasjon om faget – lastes ned fra Internett (www.krlnett.no).

Årsaken til at vi nå har et nytt KRL-fag for tredje gang på åtte år, er at FN's menneskerettighetskommisjon har kritisert faget for å bryte med prinsippet om foreldres rett til full kontroll over egne barns religiøse og moralske oppdragelse. FN sier med andre ord at KRL, slik det ifølge tidligere læreplaner *kunne* praktiseres i Norge, brøt med grunnleggende menneskerettigheter.

I denne artikkelen ser jeg nærmere på hvordan det nye KRL-faget fra år 2005 er designet for å imøtekomme kritikken fra FN. Det er særlig på fem områder at faget etter mitt syn er blitt bedre enn før:

For det første er fagets overordnede mål formulert noe annerledes enn før. Det må først og fremst forstås som et allmenndannende fag basert på kunnskapsformidling. Det må videre forstås som et integreringsfag og ikke et assimilering- eller segregeringsfag. Det er *ikke* et fag der elever skal kunne delta i religiøs praksis eller lignende.

For det andre heter det ikke lenger i loven at den som underviser i KRL må ta utgangspunkt i skolens (kristne) formålsparagraf. Formålsparagrafen finnes riktignok fremdeles, og den er fremdeles omdiskutert. Men den knyttes altså ikke lenger særskilt til undervisningen i dette faget.

For det tredje slås det i den nye læreplanen fast på en klarere måte enn før at alle religioner og livssyn kvalitativt sett skal behandles som likeverdige. I tillegg til at dette poengteres flere steder i læreplanen, er de såkalte kompetansemålene – det vil si beskrivelsene av hva elevene skal kunne etter henholdsvis 4., 7. og 10. årstrinn – formulert på en slik måte at det blir vanskelig å behandle kristendommen og de andre religionene og livssynene på alt for forskjellige måter. Det heter for eksempel at elevene etter 7. årstrinn skal kunne "samtale om jødedom, jødisk livstolkning og etikk med vekt på (...) menneskesyn, (...) aktuelle etiske utfordringer og utvalgte tekster". Nøyaktig det samme sies – med noen få nødvendige justeringer – om de andre religioner og livssyn som tas opp i faget (kristendommen, islam, hinduismen, buddhismen og humanismen).

For det fjerde sier læreplanen eksplisitt og ved flere anledninger at det ikke skal forekomme forkynnelse i dette faget. Begreper som varsomhet og distanse brukes ofte. Det er altså ikke lenger mulig for enkelte skoler eller lærere å snike inn mer eller mindre tilslørte former for forkynnelse eller religionsutøvelse i KRL. Mange skoler har jo for

eksempel arrangert gudstjenester i forbindelse med KRL. Dette er ifølge dagens læreplan – som har status som forskrift, og derfor er juridisk bindende – ikke lov, da det helt klart innebærer en form for forkynnelse. Skal det arrangeres gudstjenester i skolens regi (noe som uansett er diskutabelt), må det skje i regi av foreldreutvalg og skole/kommune – og ikke i regi av faget KRL.

For det femte åpner nye lovformuleringer for fritak etter skriftlig melding dersom elev eller foresatte rent subjektivt opplever aktiviteter i faget som problematiske. Tidligere måtte det søkes om fritak, og søknaden måtte inneholde en begrunnelse. Med problematiske aktiviteter menes arbeidsmåter i faget som av enkelte kan oppleves som forkynnende eller religiøst involverende, støtende eller krenkende. Det må i denne sammenhengen understrekes at elever ikke kan få fritak fra *kunnskaper* i faget. Den enkelte skole må ved fritaksmelding – sammen med elever og foresatte – finne fram til andre og mer akseptable måter å nå kunnskapsmålene i faget på.

Med disse fem (og flere) forandringene skulle en tro at faget nå var blitt helt greit, og at både FN og andre kritikere kan føle seg trygge. Jeg vil likevel avslutningsvis peke på et par forhold jeg mener kan åpne for uheldig praksis i faget.

Det ene forholdet finner vi i formuleringen "om lag 55 prosent av timetallet benyttes til hovedområdet *kristendom*, om lag 25 prosent til hovedområdet *jødedom, islam, hinduisme, buddhisme, annet religiøst mangfold* (ungdomstrinnet) og *humanisme* og om lag 20 prosent til hovedområdet *filosofi og etikk*" (*KRL-boka 2005 s 29*). Kristendommen har med andre ord en kvantitativ (men i prinsippet ikke kvalitativ) forrang – jamfør K'en i KRL. Dette er bestemt av Stortinget og ikke av regjeringen eller de som har lagd den nye læreplanen. Det er i og for seg forståelig med tanke på kristendommen som sentral kulturfaktor i Norge, men det kan kollidere med prinsippet om å behandle alle religioner og livssyn kvalitativt likeverdig. Det sier seg selv at når en har ti ganger så mye tid til kristendommen som til for eksempel islam, blir det fort slik at kristendommen behandles grundigere enn de andre religionene. Og grundighet kan forstås som en kvalitativ kategori.

Det andre forholdet gjelder en god intensjon i faget, nemlig at det "skal gi gjenkjennelse ut fra elevens egen bakgrunn" (*KRL-boka 2005 s 9*). Dette er et fint prinsipp som dessverre kan bli vanskelig å gjennomføre når religioner og trossamfunn som sikhismen, bahá'í, Jehovas vitner og mormonene ikke er satt opp som læringsmål før på ungdomstrinnet. Det er derfor en viss fare for at noen lærere velger bort disse religionene på 1.-7. årstrinn, blant annet fordi lærebøkene ikke omtaler dem – selv om det er elever med bakgrunn i slike trossamfunn i klassen. Enda mer betenkelig er det kanskje at det vi med en fellesbetegnelse kaller moderne eller postmoderne religiøsitet har fått så liten plass i faget. Et eksempel på slik religiøsitet finner vi innenfor alternativbevegelsen eller New Age, som ifølge enkelte beregninger berører hele 25 prosent av befolkningen.